

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo svetli cesar so se dne 31. dec. vrnili iz Budapešte, kamor se pa za nekaj dnij zopet napotijo, da se sestavi ogersko ministerstvo. — V nižjeavstrijskem deželnem zboru so krščanski poslanci dr. Habera imenovali framasona. Ako je to res, potem se bode dr. Habera, ki je namestnik deželnega maršala, bržčas moral odpovedati svoji časti.

Češko. Deželni zbor je izvolil odsek petnajstih članov, ki bode pretresoval predloge o volilni preosnovi. Razprava o tej preosnovi bode v deželnem zboru gotovo viharna. Bržčas se bode sprejela predloga, naj vlada izdelava načrt postave, po katerem bodo zopet deželni zbori volili državne poslance.

Štajarsko. Deželni zbor se je sešel dne 27. dec. Deželni glavar je v svojem nagovoru med drugim izjavil, da se svetli cesar niso potrdili razdelitve občine Slatine. Dne 28. se je odobril začasni proračun za leto 1895. Pri volitvi v posamezne odseke so od naših gg. poslancev voljeni: v finančni odsek: dr. Ivan Lipold; v šolski odsek: prof. Fr. Robič; v peticijski odsek: dr. Iv. Dečko; v občinski odsek: dr. Jos. Serneck; v železniški odsek: Miha Vošnjak. Dne 29. dec. so se odobrile nekatere predloge brez vsega ugovaranja. Prihodnja seja bode dne 8. t. m.

Koroško. V Kotljah, ki so se ločile od Tolstega vrha, zmagali so pri občinskih volitvah nemški liberalci. — Nemško katoliško pol. društvo je zborovalo dne 23. dec. v Malem Št. Vidu. — Tatvine iz cerkvâ in cerkveni ropi se vedno množijo. Žalostno! — Občinski tajniki hočejo, naj samo izprašane tajnike nastavlja deželni odbor. To se ne sme zgoditi, sicer bodo Slovenci imeli še več nasprotnikov!

Kranjsko. Ljubljanski mestni zbor se je pridružil peticijam drugih mest zoper nameravano spremembo domovinske pravice. G. Ravnikar je omenil, da bi nova postava bila Kranjski v korist, ker je več Kranjcev na tujem, nego tujcev na Kranjskem; toda njegova ni obveljala.

Primorsko. Na Voloskem je dne 28. dec. umrl velezaslužni voditelj isterskih Slovanov dr. Ante Dukič. Za njim žaluje vse zavedno slovansko prebivalstvo v tužni Istri. Bil je nesebičen in neumorno delaven deželni poslanec, ob enim pa namestnik deželnega glavarja. Blag mu spomin!

Dalmatinsko. Deželni odbor je pooblastil upravitelja občine šibeniške, naj sklene pogodbo s cerkvenim predstojništvom radi odkupa potrebnega prostora za zidanje poslopja novemu okrožnemu sodišču. Tudi se mu je dovolilo poganjanje s hranilnico v Ljubljani radi posojila 220.000 fl.

Ogersko. Svetli cesar so v Budapešti velikaše raznih strank poklicali k sebi na razgovor. Kako pa bode novo ministerstvo? Bržčas liberalno, ker imajo liberalci večino v državnem zboru. Za teden dnij bode mo že kaj gotovega poročali. Morda dobijo Ogrji koalicijsko ministerstvo.

Vnanje države.

Rim. Pri sv. očetu je bil dne 30. dec. ruski veleposlanik Lobanov s svojim tajnikom Budbergom. Lobanov je papežu izročil carjevo pismo v katerem car naznanja svoj nastop. Proti Budbergu so se papež spominjali odličnih osebnih lastnostij novega ruskega carja. Lobanov je dobil veliki križ reda Pija IX. z briljanti.

Italijansko. Na kraljevem dvoru je te dni nastala močna stranka, ki na vsak način skuša izpodriniti

prvega ministra Crispija. Naslednik mu naj bode admiral Brin. — Na južnem Tirolskem je umrl bivši neapoljski kralj, Franc II. Njegovi nekdanji podložniki so se prav malo zanj brigali.

Francosko. Vojni odsek poslanske zbornice je vsprejel novo postavo proti vohunstvu in veleizdaji. Kazen bode proganstvo ali pa ječa. Tudi inozemci bodo v takih rečeh prišli pred vojaško sodišče. — Pri francoski južni železnici se hudo slepari. Država nikdar ne dobi obrestij od posojil, ki jih je tej železnici dovolila. Gotovo si visoki gospodje žepe polnijo.

Nemško. Cesar Viljem je sila nevoljen, ker je izvedel, da že poslanci in časopisi vedó, da državni kancelar Hohenlohe dobiva k svoji plači še 100.000 mark doklade iz cesarjeve blagajnice. To skrivnost so izdali dvorniki. Žalostno, ako prav dvorniki izpodkopavajo ugled cesarja.

Rusko. Novi car Nikolaj II. se povsod kaže prijaznejšega in pravičnejšega Poljakom, kakor je bil njegov oče. Na nekaterih železnicah se je začela zraven rušine rabiti tudi poljščina. — Car pojde v kratkem s svojo soprogo v Darmstadt na Nemško in koncem tega meseca obišče v Berlinu nemškega cesarja.

Rumunsko. V poslanski zbornici se je pred dobrim tednom razpravljalo dokaj burno o adresi ali pismu na kralja. Vladi nasprotna stranka je spravila v razgovor položaj Rumunov na Ogerskem in grajala vlado, da je tako rekoč v zvezi z državo, kjer se tako zatira rumunska narodnost. Ali Madjari to razumejo?

Bolgarsko. Odkar Radoslavov ni več minister, začela so se huda nasprotovanja v sobranju ali poslanski zbornici. Vendar pa je sobranje jednoglasno vsprejelo postavo, po kateri se hudo kaznujejo vsa razžaljenja kneza in članov vladarske rodbine ter predlog o pomiloščenju političnih zločincev, torej tudi Cankova in Karavelova.

Azija. Dasi je huda zima in bi Kitajci radi mir sklenili, vendar se Japonci za to veliko ne zmenijo. Dne 19. decembra je japonski general Oseko napadel pri Kian-watsaju 10.000 mož broječo kitajsko vojsko ter jo z veliko težavo premagal. V Kian-watsaju so sedaj Japonci gospodje. Bržčas se ne bode kmalu konca tej japonsko-kitajski vojski.

Za poduk in kratek čas.

Vurberg.

(Krajepisno-zgodovinska črtica; spisal M. Slekovec.)

Med najlepše in najrodovitnejše kraje na slov. Štajarskem z mirno vestjo prištevamo Slovenske gorice, ki se enako valovom razprostirajo med Muro in Dravo. Prijazne doline z bujnimi travniki, rodovitnimi njivami, zelenimi hostami in sadovnjaki se vrstijo z griči in hribi, na katerih zori zlahka vinska kapljica, in kamorkoli se ozre tvoje oko, povsod zagleda znamenja rodovitnosti in blagostanja.

Na skrajni južni meji Slovenskih goric, v sredini med Mariborom in Ptujem beli se na visokem, precej strmem hribu tik deroče Drave obširno zidovje starega gradu z lično cerkvico ob strani. Glej, to je slavni Vurberg, ki kot nema priča iz starodavnih časov z nekakim ponosom gleda s Kačnjaka tje dol po širokem Dravskem polju ter vabi potovalca, naj pride in si ogleda njegove znamenitosti ter se razveseli nad krasnim, dá — čarobnim razgledom, ki se od ondot odpira.

Pojdi torej, dragi čitatelj, z menoj po gladki okrajni cesti, ki drži iz Ptuja za gradom proti severozahodu in

čez dve pičli uri bova po divni dolinici, katero Grajena namaka, dospela do lične vurberske učilnice, stoječe v tihi samotiji tik velike ceste na desni strani. Nekoliko korakov od nje kreniva pri križu na levo stran ter korakajva po uglajeni pešpoti v prijetnem gozdu naprej in kmalu bova dospela na vozno cesto, ki drži od grajščinske pristave h gradu. Ko sva na tej precej strmi cesti zapustila za seboj kakih 300 korakov, dospeva iz hoste na majhno ravnino s prostim razgledom v daljino. In na tej ravnini stoji na desni sneznobela cerkev Materne božje, na levi pa se na vrhu hriba vzdiguje vurberskega gradu zidovje.

Preden pa ti obsirneje opišem cerkev in njeno zgodovino ter te seznanim z duhovnijo, povabim te, da stopiš z menoj v grad ter si ogledaš njegove znamenitosti. In ker vem, da te bode tudi mikalo, zvedeti, kaj o zgodovini gradu in njegovih lastnikov, hočem tudi v tem oziru ustreči tvoji radovednosti.

I. Grad.*)

Da dospeva h grajskim vratom in od tam v grad, voliva ali pešpot ali pa vozno cesto. Pešpot vodi naju med žitnico, ki je ob enem sodarnica, orožnica, lednica itd. in med zelinjakom in cvetnjakom po 70 stopnicah navzgor, vozna cesta pa nama ostaja na levi strani.

Ko sva napravila kakih 100 korakov, stojiva že pred glavnim vhodom srednjeveškega gradu. Ta glavni vhod je obsenčen z velikanskimi orehi. Na levi strani ga varuje močno predzidje z dvema velikima topoma in dvema manjšima, dolgima »poljska kača« imenovanimi, ki se pristejata najstarejšemu in najznamenitejšemu topovu vse Štajarske iz prve polovice 15. stoletja. Zadnjikrat sta, kakor pravijo, zahrumela o priliki sklenjenega miru l. 1814.

Skozi ta severna vrata prideva na prostoren pred-dvor, ki je na vzhodni strani omejen s polukrožnim močnim zidom z linami za streljanje, na južno-zahodni in severni strani pa z raznimi poslopji. V sredini pred-dvora nahaja se okoli 80 metrov globok studenec, iz katerega se vlačijo voda s pomočjo samotnega kolesa, ki meri več metrov v premeru. O tem studencu pripovedujejo, da sta ga izkopal dva k smrti obsojena hudodelnika ter si s tem življenja rešila. Neki obok, ki globoko v studencu podpira pečino, dal je povod govoric, da je od tod peljala podzemeljska pot v Rače, kjer so se v 17. veku zbirali zarotniki zoper cesarja.

Po 39 stopnicah podajva se v zgornje nadstropje omenjenega predzidja s topovi, kjer je videti streha za zvon, ki je svoje dni tukaj visel in ob času nevarnosti ljudi vkup klical. Od tod prideva skozi duri na zahodni strani v logarjevo stanovanje, pod katerim je mnogo nekdanjih ječ. Na severni strani pa dospeva skozi temen vhod v najstarejši oddelek gradu, — v prvotni grad. Njegov dvor je obdan z raznimi oboki in mostovži, kinčanimi z grbi grofov Attemsov, Lambergov in Stubenbergov. V kamnati stopnici kapnice se nahaja relief, predstavljajoč šest moških oseb v jako naivni (priprosti) obliki, ki pa je že precej poškodovan.

Grad, postavljen v pravokotu z dvema nepravilnima nadstropjima, je, kakor kaže različna zidava, zidan deloma v starejši, deloma pa v novejši dobi. Veliki stražni stolp na južni strani je, kakor severni del gradu postavljen najbrž od Stubenbergov v 15. veku, južno-zahodni del pa v sredini ali proti koncu 17. veka.

V gradu je 49 sob, pripravnih za stanovanje in še mnogo drugih majhnih prostorov. Pritlični prostori so za pisarno in stanovanje grajskega oskrbnika ter za

gospodarske namene, 22 sob v prvem nadstropju je pa za grajščaka in njegovo družino. V teh najdemo pred vsem v obednici (št. 5.) lepo pohištvo v renesanskem slogu, naphane živali, umetno izdelane vrče iz ila itd. V majhni, z rudečimi preprogami prevlečeni dvorani (št. 6.) vidimo zanimive slike, med temi barona Wolkensteina in Rottenegga z letnico 1616 in z rodbinskim grbom; potem neko Marijo »Laimaulin«, baronico, roj. grofico Wolkenstein in Rottenegg v priprosti meščanski noši, z letnico 1638; bila je najbrž soproga leta 1667. umrlega Jurija Güntherja Herbersteinskega. Nadalje najdemo ondi z bronom prevlečeno oprsje iz malca, predstavljajoče bivšega deželnega glavarja na Štajarskem, grofa Ignacija Attems, potem lepo pohištvo v renesanskem slogu, krasna ogledala v izrezanih okvirjih in več drugih dragocenih stvari.

V sledeči sobi (št. 7.) nahajajo se večinoma predstave iz domačega življenja in podobe živalij, med temi nekoga 86 funtov težkega bobra, katerega so l. 1643. v Vurbergu ujeli, in tri kopije dvajnajsterih najljubših konjev nekoga Herbersteina.

Soba v stolpu ima po novi šegi izrezano pohištvo, razne posode iz porcelana iz 17. stoletja, osem ovalnih slik nekdanjih lastnikov Vurberskega gradu, potem lepa beneška zrcala in krasne svetilnike. Iz te sobe se pride na mostovž. Sobe od 1. do 14. številke so deloma spalnice sedanjega lastnika, deloma pa izbe za posle in tujce. V spalnici št. 4. ste dve znameniti sliki, katerih ena predstavlja grofa Karola Wolkensteinskega z letnico 1641. (Dalje prih.)

Smešnica. Jurij Prismojen pride v posojilnico in zahteva svoj vloženi denar z obrestmi vred. Ko mu hlagajnik ves denar našteje, reče Jurij Prismojen: »Vzamite denar zopet nazaj, saj zdaj vem, da še imate ves moj denar!«

Razne stvari.

(Milostljivemu knezoškofu) so se na novega leta dan poklonili vsi mariborski p. n. gospodje duhovniki ter so milemu nadpastirju voščili veselo novo leto.

(Ptujskim proštom) je imenovan veleč. gosp. Jožef Hrzič, kn. šk. duhovni svetovalec in župnik na Spodnji Polskavi. Na mnogaja leta!

(Kip škofa A. M. Slomškega) je krasno izdelal akademiški kipar g. Puchreiter v Ljubljani. Po tem kipu narejeni posnetki so izvrstno uspeli in so vredni vsega priporočila. Cena 5 gld., dobé se pri imenovanem umetniku v Ljubljani, v Križevniških ulicah št. 12.

(Za novo celjsko gimnazijo.) Občinam, ki so že poslale državnemu zboru peticije za ustanovitev nižje gimnazije v Celju, so se pridružile občine Sv. Peter pod Sv. gorami, Luče, Zreče, trg Sevnica in sevniški okrajni zastop.

(Jezuviti.) Avstro-ogerska provincija družbe Jezusove ima sedaj 333 patrov, 169 skolastikov in 230 fratrov lajkov; vseh vkup 732. Med njimi je Slovencev: 10 patrov, 6 skolastikov in 5 fratrov lajkov. Slovencev je gotovo premalo!

(Mariborskim županom) je bil dne 2. t. m. zopet jednoglasno izvoljen g. inženir Aleksander Nagy in njegovim namestnikom pa dr. Hans Schmiderer.

(Drobiž po 20 ali 4 krajcarje) je izgubil s 1. t. m. svojo veljavo za promet. Vendar se bode lahko oddajal še do konca tega leta pri vseh cesarskih uradih in blagajnicah.

*) Po G. Buđinsky, Schloss Wurmberg in J. A. Janisch; Top-stat. Lexikon v. St. III., 1398.